

statsopgaver. Rigsfællesskabet, der især manifesterer sig ved, at udenrigspolitikken og forsvarspolitikken varetages af rigsmyndighederne, markerer grænsefladen til fuld uafhængighed. I overvejelserne om, hvorvidt sådanne hjemmestyreordninger kunne tjene som model i andre tilfælde bør nok indgå, at de formentlig vil forudsætte, at der er tale om både en vis geografisk afgrænsning og en selvstændig kulturel identitet.

I et indlæg på FN's 48. generalforsamling i oktober 1993 foreslog fyrsten af Liechtenstein, at der, eventuelt på konventionsbasis, blev opstillet nogle autonomimodeller efter ovenstående retningslinjer. Disse skulle kunne implementeres med bistand fra FN, dels i form af rådgivning og dels i form af tilbud om en konfliktløsningsmekanisme. Samme sigte har en såkaldt Saskatoon-anbefaling, fremsat på et symposium i juni 1993 (Martin Ennals Memorial Symposium on Self-Determination). Konkret foreslås, at der under FN oprettes en kommission om selvbestemmelse, svarende til menneskerettighedskommissionen. Særlig perspektivrig forekommer den tanke at være, at de direkte parter, herunder mindretalsgrupper, skal have mulighed for direkte adgang til dette organ.

Bortset fra sådanne konkrete forslag må det antages, at staternes eksisterende og kommende ordninger for regionalt og lokalt selvstyre i et vist omfang også vil komme en række mindretal til gode. I det omfang staterne er føderalt organiserede eller indgår i et internationalt samarbejde med føderale træk, som for eksempel EU, må dette også antages at have en positiv virkning for mindretalenes situation. Selve tilstedeværelsen af føderale strukturer vil formindske præget af særstatus for eventuelle ordninger, der etableres til fordel for mindretal. Dertil kommer for EU's vedkommende, at alene medlemsstaternes indbyrdes fredelige relationer bevirker, at den enkelte stat ikke så let ledes til at betragte krav fra et nationalt mindretal som illoyalitet over for staten.

I diskussionerne om tilvejebringelsen af nye modeller for løsningen af mindretalsproblemer indgår også tanken om at genoplive FN's Formynderskabsråd, som er omtalt ovenfor. Fordelen herved skulle være en effektiv international indkapsling af et mindretalsproblem, som måske truede med at udvikle sig til konflikt.

Værdien ved en sådan model ses især at være, at det pågældende mindretal herved får en effektiv adgang til at blive hørt og gøre sine synspunkter gældende. Der ville tilmed, så længe det konkrete formynderskab bestod, være mulighed for at udøve rådgivning, eventuelt med henblik på opnåelse af uafhængighed. Samtidig kunne formynderskabet være afsæt for, at der i tilfælde af konflikt eller truende konflikt mere eller mindre pr. automatik blev iværksat fredsbevarende eller fredsskabende aktiviteter fra FN's side. Når man kunne betvivle, om et sådant forslag kan vinde tilslutning, eller hvis dette er tilfældet, finde konkret anvendelse, er det navnlig på grund af associationerne til afkoloniseringsprocessen. Allerede det forhold, at der etableres et formynderskabsforhold ville indeholde en formodning om, at sigtet hermed ville være fuld uafhængighed. Der er ovenfor argumenteret for, at en tidlig lancering af denne den mest vidtgående løsning ofte har vist sig at være egnet til at forgifte løsningen af mindretalsproblemer.

Endvidere kunne man med OSCE's Højkommissær for Nationale Mindretal som inspiration etablere en mere omfattende ordning med regionale højkommissærer. Nok så vigtigt som at udbrede en sådan ordning vil dog være, at der sker en klargøring af ordningernes kvalitative indhold, dvs. om tyngden fortsat skal ligge på tidlig varsling og mægling som led i konfliktforebyggelse, eller om en højkommissær skal kunne gå mere massivt og mere synligt ind i løsningen af et mindretalsproblem.

Afslutningsvis i denne opregning af mulige løsningsmodeller skal peges på rapporten »Det globale Naboskab« fra »The Commission on Global Governance«, der under forsæde af Sveriges nuværende statsminister Ingvar Carlsson afsluttede sit arbejde i oktober 1994. Rapporten, der indeholder en række begrundede forslag til indsats vedrørende sikkerhed, økonomi, økologi, retssikkerhed m.m., betegner et overordentlig ambitiøst forslag til etablering af en ny international retsorden, muliggjort af en styrkelse af de internationale institutioner, i første række FN. I det omfang rapportens forslag blev gennemført, ville en række mindretalsproblemer blive løst eller opløst. Den afgørende mekanisme i denne forbindelse er en modificering af det statslige suverænitetsbegreb. Men hermed gives samtidig en klar